

Brusselse wilde plantjes

Natuur tussen de
straatstenen

ontdekkingsboekje

WWW.WILDEPLANTJES.BRUSSELS

Natagora

Natagora werkt in Walonië en Brussel aan het herstel van de biodiversiteit en een beter evenwicht tussen de mens en de natuur. Hebt u zin in een stukje natuur

Aan de voet van de gevels, in het grind, in een spleet tussen de plaveien: de natuur is weer thuis in de straten van Brussel. Leefmilieu Brussel, Natagora en het Centrum voor stadecologie nemen u mee op een wandeling, een kennismaking met de wilde planten die spontaan bloeien in de stad.

in de stad? Met wat verbeelding en goede raad kan iedereen de biodiversiteit bevorderen! Het Brusselse team steekt een handje toe met hulpmiddelen (publicaties, fiches met adviezen, lezingen, workshops enz.) en activiteiten die heel het jaar door worden georganiseerd, zoals een beurs van wilde planten op het Sint-Katelijneplein. Een erkenning van uw inspanningen voor de biodiversiteit: het 'Réseau Nature' label.

Info : www.natagora.be/
reseanature.brussels@natagora.be

Leefmilieu Brussel

Leefmilieu Brussel is het bestuur voor leefmilieu en energie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zijn

opdrachten: de lucht, het water, de bodem, het afval, het dierenwelzijn, het lawaai en de natuur (groene zones en biodiversiteit) onderzoeken, volgen en beheren. Leefmilieu Brussel levert ook de milieuvergunningen af en controleert hun naleving, ontwikkelt en steunt educatieve milieuprojecten in de Brusselse scholen, en neemt deel aan vergaderingen en onderhandelingen op Belgisch en internationaal niveau.

Info: www.leefmilieu.brussels

Centre d'écologie urbaine

Het **Centrum voor stadecologie** is een vereniging zonder winstoogmerk die concrete maatschappelijke innovaties voor een beter weersvermogen van Brussel

observeert, stimuleert en in netwerk brengt.

Het Centre d'écologie urbaine heeft een heleboel concrete projecten gerealiseerd (tuinen en moestuinen met permacultuur, wijkcompostering, boomgaarden met eetbare vruchten), naast projecten voor permanente educatie (opleidingen, radio-uitzendingen, politiek ecologisch tijdschrift, workshops, debatten enz.) en actief onderzoek (Opération Tournesol, ARBRES, Phosphore enz.).

Info: www.urban-ecology.be

Mijn ontdekkingsboekje

Dit boekje is eigendom van :

.....

Datum van mijn verkenning:

Plaats :

Wat voor
weer was
het? >

Ontdekkingsboekje

Brusselse wilde plantjes

Op verkenning in de straat?

Word een ochtend of een middag lang een avonturier(ster) en ontdek de natuur in de stad. Uw opdracht: goed opletten en de onvermoede wilde schatten van uw wijk ontdekken.

Ga met je ontdekkingsboekje op zoek naar de wilde planten die spontaan in de buurt groeien. Dit boekje biedt je vier uitdagingen en enkele activiteiten om je verkenningen nog verder door te zetten. Het wordt je reisgenoot bij het ontdekken van de wilde natuur in je buurt. Neem ook het plantenboekje mee om meer te weten te komen over 25 emblematische soorten. Als je een telefoon of een camera hebt, aarzel dan niet om er een foto van te maken. Je kan ze zelfs identificeren met je smartphone (zie laatste pagina).

De « Brusselse wilde plantjes » ontdekken?

De wilde planten die spontaan in onze straten en op onze voetpaden verschijnen, zijn niet vuil en verdienen de naam 'onkruid' niet. Integendeel, ze zijn een teken van de kwaliteit van ons leefmilieu! Ze tonen hoe de natuur weer opbloeit nu we geen pesticiden meer gebruiken in de openbare ruimten. Dat is een essentiële vooruitgang voor de natuur maar ook voor onze gezondheid!

Nodige voorzorgsmaatregelen

Tijdens deze wandeling staan de kinderen onder de verantwoordelijkheid van hun ouders en/of animatoren.

Wij herinneren u eraan dat het verboden is om wilde bloemen te plukken of te vernietigen in natuur- of bosreservaten. In het hele Brusselse Gewest zijn ook een reeks planten beschermd. Bij twijfel is het daarom soms verstandiger om niets te plukken, vooral als het om een geïsoleerde soort gaat.

De ontdekking

Uitdaging

1

Vink de planten aan die u ziet tijdens uw wandeling. Identificeer ze aan de hand van het plantenboekje. Aarzel niet om er een foto van te maken: smartphoneapplicaties kunnen u ook helpen bij de identificatie (zie pagina 15).

Bezemkruidskruid

Duizendblad

Geel nagelkruid

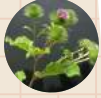
Gehoornde klaverzuring

Gewone melkdistel

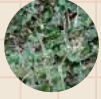
Grote brandnetel

Grote klit

Grote weegbree

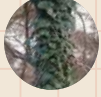
Halvemaantjesmos

Herderstasje

Hondsdraf

Klimop

Korstmoss

Muurpeper

Muurvaren

Perzikkruid

Robertskruid

Schijfkamille

Stinkende gouwe

Straatgras

Tuinwolfsmelk

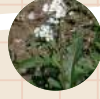
Viltige basterdwederik

Vlinderstruik

Vogelmuur

Wilde rucola

Uitdaging 2

Groene graffiti

Zoek tijdens de wandeling drie verschillende planten op en noteer ze hieronder:

Plant nr. 1 :

Plant nr. 2 :

Plant nr. 3 :

Je kan ze ook met krijt op de grond markeren.

Voorbeeld:

Uitdaging

3

Streetkunst

Zoek tijdens de wandeling een plant die u doet dromen. Observeer ze goed en vul de onderstaande fiche in:

OBSERVATIEFICHE

Waar hebt u ze gevonden?

.....

Wrijf voorzichtig over een blaadje.

Waar doet de geur u aan denken?

.....

Hoe zou u het plantje noemen?

.....

Teken uw ontdekking

Uitdaging 4

360° van micro naar macro

Kruis de dieren aan die u tijdens uw wandeling hebt waargenomen:

Mus

Bij

Duif

Zweefvlieg

Vlinder

Lieveheers-
beestje

Slak

Mier

Activiteit

1

Op onderzoek: Welke plant is dit?

Raad eens wie ik ben?

Kies een plant die u graag beter zou leren kennen.
Vul in en duid aan.

- Planten groeien niet om het even waar! Duid de plaats aan waar u ze hebt ontdekt (tussen de straatstenen, in een spleet, op een muur, op belopen grond enz.) Hier heb ik ze gevonden:
- Beschrijf haar geur:
- Ziet u dieren of andere planten in haar omgeving?
- Haar hoogte:
- Haar stengel is:
- De kleur van de bloem:
- De bloem is: regelmatig (symmetrisch rond een centrale as) of onregelmatig (symmetrisch rond een as opzij)?
- De bloeiwijze eindigt in bloemen van het type: (scherm of tros?)
- De bladeren op de stengel zijn:
- Na deze waarnemingen kan u misschien de naam van de plantenfamilie vinden indien u een plantengids hebt:
- Gebruik daarna documenten om haar juiste naam te ontdekken:
- Nu u haar naam kent, kunt u haar verspreidingswijze opzoeken, in de wetenschap dat 15% van de planten *anemofiel* is (hun stuifmeel wordt door de wind verspreid, bv. weegbree, grassen) en 80% *entomofiel* is (hun stuifmeel wordt door insecten meegevoerd, bv; distel, paardenbloem). En deze?

Bloemen

Stengels

Bloeiwijze in scherm

Bloeiwijze in tros

Bladeren

WIST U DIT?

Planten gebruiken dieren, onze kleren, de wind en nog veel andere transportmiddelen om te reizen en te overleven. Ze passen hun vruchten en zaden met dat doel aan, zoals de parachutezaadjes van de paardenbloem. Daarom zijn stukken braakgrond, de voet van bomen in dreven, plantenbakken, groendaken, muren en alle andere spleten en scheuren heel belangrijk opdat de plantenpopulaties zouden overleven.

Activiteit

2

Exotisme in de stad, een voordeel of een nadeel voor de biodiversiteit?

Sommige van deze bloemen, hoewel heel mooi, zijn invasieve exotische planten. Dewelke? Heb je er ontmoet tijdens je wandeling?

Reuzenbalsemien

Stinkende gouwe

Reuzenberenklauw

Schijn-aardbei

Klein kruiskruid

Wilde wingerd

Muur-leeuwenbek

Japanse duizendknoop

Bezemkruiskruid

Madeliefje

? Wie ben ik ?

Ik kom uit Azië en ben een invasieve plant in België en moeilijk uit te roeien. U herkent me aan mijn roodachtige stengels en mijn witte bloempjes.

WIST U DIT?

Een exotische soort is een soort die na het jaar 1500 vrijwillig of toevallig door de mens werd geïntroduceerd in een geografisch gebied waar ze aanvankelijk niet aanwezig was. Ze wordt als een invasieve exotische soort beschouwd indien deze soort zich in de loop van de tijd op grote schaal heeft verspreid en de lokale biodiversiteit verstoort.

De invasieve exotische planten in de lijst zijn de volgende: reuzenbalsemien, schijn-aardbei, bezemkruiskruid, Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw, wilde wingerd.
Wie ben ik? de Japanse duizendknoop

Activiteit

3

Test uw kennis van de gevaren van pesticiden

De aanwezigheid van wilde bloemen op de voetpaden vertelt ons iets over de kwaliteit van ons leefmilieu: waar bloemen verschijnen, zijn er geen pesticiden. En dat is een goede zaak voor onze gezondheid!

- > Mogen de Brusselse gemeenten nog pesticiden gebruiken?
- > Pesticides doden 'onkruid', maar wat nog meer?

Koppel de alternatieven voor pesticides aan hun gebruik in de tuin:

Bodembedekkers planten **A**

Het gazon tot minimaal 6 cm van de grond maaien **B**

Lavendel of afrikaantjes in de moestuin planten **C**

Brandnetelgier gebruiken **D**

Laat maaien **E**

De stenen borstelen **F**

Nestkastjes plaatsen **G**

1 Mieren, slakken enz. verjagen

2 Onkruid bestrijden

3 Vogels aantrekken om rupsen te bestrijden

4 Ongewenste planten en mossen tegengaan

5 Schuilplaatsen voor nuttige insecten scheppen

6 Jonge scheuten en zaden verwijderen

7 Een preventieve behandeling toepassen

WIST U DIT ?

Het woord pesticides komt van het Engelse 'pest' (een schadelijk organisme) en het Latijnse '-cide', doden. Pesticiden zijn alle gewasbeschermingsmiddelen en biocides die ongewenste en voor onze gewassen schadelijke dieren, planten of micro-organismen doden of hun werking voorkomen. Zo hebben we onder meer: herbiciden, die bepaalde planten doden, insecticiden tegen insecten, fungiciden tegen bepaalde schimmels. Studies tonen aan dat pesticiden een negatieve weerslag hebben op de gezondheid van de mens, bijvoorbeeld door de vruchtbaarheid aan te tasten van mensen die eraan worden blootgesteld. Bovendien veroorzaken ze de verdwijning van een heleboel soorten insecten, vogels...

Koppel de alternatieven voor pesticides aan hun gebruik in de tuin: 2A - B4 - C1 - D7 - E5 - F6 - G3

Activiteit

4

De rol van de planten: voedsel, verfstof, medicijn, bescherming...

Kent u het verband tussen deze planten en hun eigenschappen, kenmerken of toepassingen?

1 Paardenbloem

2 Madeliefje

6 Weegbree

3 Robertskruid

4 Stinkende gouwe

7 Schijfkamille

5 Hertshooi

- A Vroeger werd ik gebruikt als kruidendrank tegen verhoogde bloeddruk
- B Mijn rode olie wordt aanbevolen om brandwonden te behandelen
- C Mijn bladeren worden als sla gegeten
- D Ik produceer een witte melk die verschijnt als mijn stengel wordt gebroken
- E Mijn gele melk zou wratten doen verdwijnen
- F Plant mij in de tuin en ik jaag parasieten weg
- G Mijn etherische olie geneest ontstoken wonden

Vul deze gezegden over planten aan :

Dat groeit als ; Met en tak uitroeien;
Binnen de blijven; vingers hebben;
..... doet groeien

WIST U DIT ?

De 800 soorten bloemen van het Brussels Gewest dragen bij tot de doorlaatbaarheid van de bodem, helpen om broeikasgassen op de slopen, zuiveren het water en de lucht en zijn ook essentieel voor het welzijn en de gezondheid van de inwoners.

Gezegden: kool - wortel - perken - groene - snoeien

Verbanden: 1D - 2A - 3G - 4E - 5B - 6C - 7F

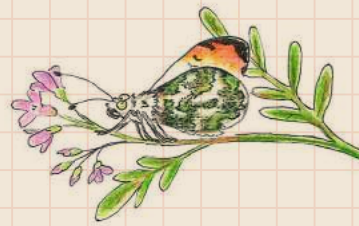
OPLOSSING

Notities

Referenties

- De Brusselse wilde plantjes in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest :
[www.https://leefmilieu.brussels](https://leefmilieu.brussels); www.natagora.be ; www.urban-ecology.be
- Leer de wilde planten in de stad kennen :
 - > Het Observatorium voor wilde planten van de gemeente Sint-Gillis:
www.wildeplantjes.brussels
 - > Coderingsplatform en database rond biodiversiteit:
www.observations.be
 - > Coderingsapp en database rond biodiversiteit:
ObsMapp; ObsIdentify - Plant (android); IObs (iOS)
 - > MOOC Botanique (online opleiding) van Tela Botanica :
www.tela-botanica.org
- Frans Observatoire de sciences participatives :
www.sauvagesdemarue.fr
- Alternatieven voor pesticides :
www.ecoconso.be, www.potagersurbains.be,
www.adalia.be, www.gestiondifférenciee.be, www.velt.be
- Voor meer biodiversiteit :
www.reseanature.be
- Alternatieven voor invasieve planten :
www.alterias.be

Een uitgave van Natagora en het Centre d'écologie urbaine
www.urban-ecology.be, www.natagora.be

Redactie: Natagora, Apis Bruoc Sella asbl, Centre d'écologie urbaine asbl
Illustraties: Dominique Deblanc, Vincent Louwette of de vermelde auteur
Foto's: Natagora, Centre d'écologie urbaine, Tela Botanica of de vermelde auteur
Verantwoordelijke uitgever: Natagora, Traverse des muses 1 - 5000 Namur

Op initiatief en met de steun van **Leefmilieu Brussel**

«Brusselse wilde plantjes» is een project voor de bewustmaking van veranderingen in het landschap als gevolg van de beperking van pesticiden. Het wil de burgers attent maken op de aanwezigheid van spontane vegetatie op de voetpaden, en hen een nieuwe kijk geven op wat we meestal 'onkruid' noemen.

leefmilieu
brussel
.brussels

natagora

